

TAUSTINFO

EESTI MAJANDUSPROGNOOS AASTAIKS 2003–2004¹

Vaatamata väliskeskonda iseloomustavale ebakindlusele, oodatakse lähiajal maailmas endiselt majanduskasvu mõningast kiirenemist. Seetõttu püsib lootus, et Eesti majanduskasv ei erine 2003. aastal märkimisväärselt keskpika perioodi trendist. Pikemas perspektiivis kujundab Eesti majanduskeskkonda jätkuvalt väliskaubandusel põhinev lõimumine maailmamajanduse struktuuridega. Oletatavasti hajuvad praegused riskid aastaks 2004 ning Eestis jätkub potentsiaallähedane majanduskasv.

Tulevikustsenaariume lühidalt kokku võttes on hetkel kõige tõenäolisem see, et Eesti läbib maailmamajanduse seisakufaasi võrdlemisi valutult. Kui see seisak peaks aga kujunema pikemaks, siis suurenevad riskid ka Eesti jaoks. Võrreldes eelmise prognoosiga² on hinnang 2002. aastale kokkuvõttes mõnevõrra optimistlikum, väliskeskonnas püsivate ohutegurite tõttu on aga 2003. aasta väljavaateid mõnevõrra alla hinnatud.

Väliskeskonna riskid

Viimase aasta jooksul on ootused globaalse majanduskeskkonna arengu suhtes ebatavaliselt palju muutunud. Praeguseks on usk ekspansiivse majanduspoliitika mõjuvõimu oluliselt kahanenud, sest kindlad paranemise märgid puuduvad. Jätkuva ebakindluse tõttu eeldatakse nüüd pigem varasemast aeglasema majanduskasvu taastumist, seda nii Euroopas kui ka Ameerika Ühendriikides. Ühtaegu on kestev madal seis muutnud hinnangut ka võimalikele ohuallikatele.

Suviste eelvaadete kohaselt pidi 2002. aasta majanduskasv ELis ulatuma ligikaudu 1,5%ni. Nüüdseks on kasvootusi vähendatud 1%ni. Algselt oodati 2003. aastaks ligi 3%st kasvu, millest praeguseks on prognoosis järel 2%. Piirkonniti on ootused siiski erinevad, näiteks Soomes ja Rootsis kiireneb majanduslik

aktiivsus vaadeldaval perioodil rohkem kui mujal ELis. Euroola potentsiaalsest väiksem majanduskasv aeglustab eeldatavalt omakorda inflatsioonitempot, mis jääb 2003. aastal allapoole 2%. Kesktõlbi võib maailmas täheldada aga hindade kasvutempo kiirenemist. Täiendavalt eeldatakse seda, et Venemaa majandusareng on Eesti jaoks võrdlemisi soodne. Samuti kulgeb Eesti liitumine ELiga ilma tagasilöökideta.

Ülaltoodud arenguootuste kohaselt väliskeskond tõenäoliselt küll mingil määral paraneb, kuid mitte kiiresti. Eesti jaoks tähendab see täiendavat ülesannet tulla toime endiselt tavapärasest tagasihoidlikuma välisnõudluse tingimustes.

Sise- ja välisnõudluse ebakõla

2002. aastale oli iseloomulik tagasihoidlik kaupade välisnõudlus ning suur sisenõudlus. Viimast ergutasid ekspansiivsed finantssignaalid välismaalt, mida omakorda võimendasid kodumaised tegurid, eeskätt optimistlikud ootused ja mastaapsed ühekordsed tehingud. Väliskeskonna eelduste kohaselt muutub 2003. a II poolel olukord vastupidiseks – kaupade välisnõudlus suureneb, finantstingimused aga karmistuvad. Oletatavasti on tarbimise aktiivsus Eestis siis väiksem kui investeringute oma ning loodetavasti pidurdub väliskeskonna muutudes ka reaalsektori võlakoormuse kasv.

Tsüklilise stabiliseerumise stsenaarium

Käesoleva prognoosi baasstsenaariumi kohaselt leiab Eestis aset **tsükliline stabiliseerumine majanduse nõudluse poolel**. Sisenõudluse kasvutempo jääb endiselt kõrgeks, kuigi on varasemast mõnevõrra aeglasem, ning välisnõudlus suureneb. Selle stsenaariumi kohaselt kujuneb 2003 mõõduka kasvu

¹ Tegu on prognoosi baasstsenaariumiga.

² Vt Rahapoliitiline Ülevaade, märts 2002.

aastaks. Prognoositud 5,0%se majanduskasvu järgi võiks seda aastat isegi edukaks lugeda, kuid hetkel varjutavad väljavaadet mitmed olulised riskid. 2004.

aastal olukord paraneb, sest majanduskasv kiireneb 6,0%ni ning selleks ajaks peaksid hajuma ka riskid (vt tabelid 1b ja 2b).

Tabel 1b. Tsüklilise stabiliseerumise stsenaarium olulisemate majandusnäitajate järgi

	1999	2000	2001	2002 ¹	2003 ¹	2004 ¹
SKP (mld kr)	76,3	87,2	96,6	106,3	115,6	128,2
SKP reaalkasv (%)	-0,6	7,1	5,0	5,3	5,0	6,0
Inflatsioon (%)	3,3	4,0	5,8	3,7	3,3	4,5
Jooksevkonto saldo (% SKP suhtes)	-4,7	-5,8	-6,1	-11,1	-9,4	-8,8
Primaarne jooksevkonto/SKP (%) ²	-2,8	-1,8	-1,0	-5,6	-4,2	-3,2
Eratarbimise reaalkasv (%)	-2,7	6,7	4,8	6,7	4,4	5,4
Valitsussektori tarbimise reaalkasv (%)	3,8	0,1	2,1	6,1	4,0	4,1
Investeeringute reaalkasv (%)	-14,8	13,3	9,1	19,9	8,7	10,0
Ekspordi reaalkasv (%)	0,5	28,6	-0,2	5,4	15,1	17,9
Impordi reaalkasv (%)	-5,4	27,9	2,1	8,0	12,4	17,0
Hõivatud (tuh in)	575,1	566,2	572,0	580,9	585,5	590,2
Tootluse kasv (%)	4,0	8,8	4,0	3,7	4,2	5,2

¹ prognoos

² primaarne jooksevkonto võrdub jooksevkonto ja tulude saldo vahega

Tabel 2b. Sisemajanduse koguprodukt komponentide lõikes

	1999	2000	2001	2002 ¹	2003 ¹	2004 ¹
Eratarbimiskulutused	57,5	55,7	55,7	56,0	55,9	55,8
Valitsemissektori lõpptarbimiskulutused	24,0	21,5	20,9	21,0	20,6	20,2
Kapitali kogumahutus põhivarasse	24,9	25,4	26,1	289,0	29,4	30,1
Varude muutus	-1,6	1,5	1,6	2,3	0,8	-0,1
SISEMAJANDUSE NÕUDLUS	4,9	4,1	4,4	8,1	6,7	6,0
Kaupade ja teenuste eksport	77,2	93,8	90,6	86,1	93,7	104,2
Kaupade ja teenuste import	-82,1	-97,9	-94,4	-94,2	-100,5	-110,2
SKP TURUHINDADES	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ prognoos

Sisenõudluse kasvutempo stabiliseerumisele vaatamata jääb investeerimisaktiivsus prognoosiperioodi vältel endiselt kõrgeks – investeeringute osakaal SKP suhtes peaks ulatuma 30%ni (vt tabel 3b). Prognoosi kohaselt on infrastruktuuri tehtavate investeeringute osakaal suur või see isegi suureneb, mistõttu majanduskasvu kiirendavad impulsid ilmnevad alles keskpikal perioodil. Tsüklilistest teguritest on olulised ELi nõuete täitmiseks tehtavad täiendavad investeeringud. Kevadises prognoosis esitatud visioon, et tarbimiskulutused kasvavad 2002. aastal sisemajanduse koguproduktist kiiremini, pidas I poolaastal paika. Tegelikult oli tarbimise ennakkasv isegi mõnevõrra

kiirem. Seetõttu on suurendatud kogu 2002. a eratarbimise kasvutempo prognoosi ja alandatud samal ajal 2003. a oma. Nii investeeringute kui ka tarbimise dünaamikas on tunda põhjendamatu optimismi, mis võib kujuneda täiendava ohu allikaks.

Sisenõudluse võrdlemisi kõrge kasvutempo ning järkjärgult taastuva välisnõudluse tõttu jooksevkonto puudujääk tõenäoliselt kiiresti kahanema ei hakka. Kevadel prognoositud defitsiidi vähenemine eeldas väliskeskkonna kiiremat paranemist. Käesoleva prognoosi kohaselt ületab kaupade ja teenuste ekspordi kasv 2003. aastal impordi kasvu. See on jooksevkonto

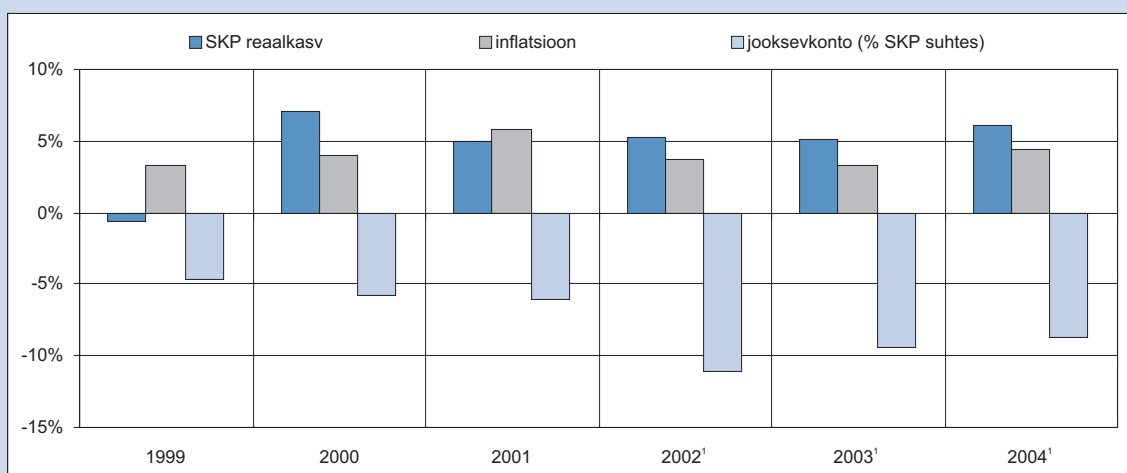
Tabel 3b. Säästu ja investeeringute bilanss ning jooksevkonto komponendid (% SKP suhtes)

	1999	2000	2001	2002 ¹	2003 ¹	2004 ¹
Säästmine	19,8	22,0	21,6	19,2	20,8	21,2
Investeeringud	24,5	27,8	27,7	30,3	30,2	30,0
Primaarne jooksevkonto	-2,8	-1,8	-1,0	-5,6	-4,2	-3,2
Jooksevkonto	-4,7	-5,8	-6,1	-11,1	-9,4	-8,8
Kaupade ja teenuste bilanss	-4,9	-4,1	-3,8	-8,1	-6,7	-6,0
Tulude bilanss	-2,0	-4,0	-5,1	-5,5	-5,2	-5,6
Jooksevülekanded	2,2	2,2	2,8	2,5	2,5	2,8

¹ prognoos

saldo paranemise peamine allikas. 2004. aastal ekspordi ning impordi kasvutempo ühtlustub. Eesti päritolu toodete väljaveo kasv ületab jätkuvalt meie kaubanduspartnerite toodete sisseveo kasvu. Lisaks väliskaubanduslikule lõimumisele annab see märku ka Eesti konkurentsivõime suurenemisest. Tulude

saldo peaks 2003. aastal jääma SKP suhtes enam-vähem samale tasemele kui oli 2002. aastal, kuid pikemas perspektiivis see kindlasti halveneb. Baasstsenaariumi kohaselt on aastateks 2003 ja 2004 oodata jooksevkonto puudujäägiks vastavalt 9,4 ning 8,8% SKP suhtes (vt joonis 1b).

Joonis 1b. Majandusprognoosi põhinäitajaid

¹ prognoos

Intressimäärad muutuvad eelkõige kodumaiste tegurite mõjul ning alles 2003. a II poolal avaldab väliskeskonnast lähtuv intressimäärade tõus survet ka Eesti intressitasemele.

Prognoosi baasstsenaariumi kohaselt jääb hinnatõus 2003. aastal võrreldavaks 2002. aastaga ning inflatsioonierinevus Euroopa Liiduga oluliselt ei muutu. 2003. aastaks prognoositud 3,3%ne hinnatõus on

suhteliselt väike tänu alanevale välismaisele hinnaturvele ja administratiivse hinnatõusu edasilükkamisele. 2004. aastal kiireneb inflatsioonitempo tõenäoliselt 4,5%ni.

2003. a jääb inflatsioon tagasihoidlikuks, sest 2002. aastal odavnenud impordihinnad avaldavad ikka veel mõju. Seoses valimistega jääb hinnatõus 2003. a I poolal omakorda aastakeskmisest väiksemaks. Teisel

poolaastal aga toimub administratiivselt kehtestavate hindade reguleerimine, mis kiirendab hinnatõusu. 2004. aastal administratiivsete hindade korrigeerimine jätkub ning koos globaalse majanduskasvu kiirenemisega suureneb ka välismaine inflatsioonisurve.

Geopoliitilise olukorra ebamäärasuse tõttu puudub konsensus nafta hinna kujunemise suhtes. Erinevate prognooside puhul on lähtutud erinevaist Iraagiga seotud stsenaariumidest. Kõigi muude olulisemate toorete hind 2003. aastal tõenäoliselt tõuseb.